

Amíg Az ember tragédiája párizsi színét néztem, úgy éreztem, székestől megmozdít, behorpaszt a színpadról lezúduló elemi erő. Nem tudom élveztem-e. Döbbenet volt inkább, elkeveredve némi szorongással. Forradalom volt: gyönyörű, iszonyú. Az az erő nem a hangból fakadt, bár tele volt üvöltéssel a terem. A gyerekekből fakadt az erő, gyerekekből, akik soha nem láttak forradalmat, akik saját életükben talán még soha nem tapasztalták meg, milyen gyönyörű és iszonyú az ember tragédiája. A tanárnő, aki a gyerekeket rábírta, hogy negyedórára gyönyörűek és iszonyúak legyenek, kicsi, törekeny, halkszavú. A szavakat ke-resgéli néha. De mindig tudja, pontosan tudja, mit akar.

Nincs jól, amíg lehet jobb

FÜRJ KATALIN

A.I.: Te mindig pedagógusnak készültél?

F.K.: Mindig.

A.I.: Sose színházi embernek?

F.K.: Nem.

A.I.: Sose fordult meg a fejedben, hogy színész legyél vagy rendező?

F.K.: Nem hiszem, hogy én arra alkalmas lennék. Meg nem is gondolkodtam ezen, mert úgysem lett volna rá lehetőségem. Tehát színházban nem szeretnék rendezni. Én diákszínjátzó-rendező szeretnék, szeretek lenni. Bár ez a rendezni, ez is elég furcsa szó ebben a kontextusban, mert a diákszínjátzás nem olyan, mint a színházi. Az ember odaírja, hogy rendező, de azért nem egészen úgy működik, mint a színházban. Szóval inkább azt mondanám:

gyerekekkel szeretek dolgozni, velük együtt, az ő aktív és kreatív közreműködésükkel színdarabokat, jó előadásokat csinálni.

A.I.: Diákkorodból hoztál diákszínjátzó-i előéletet?

F.K.: Meg fogsz lepódni, de az első színházi élményemet olyan négy-öt éves koromban szereztem. A nagyapámnak volt egy színjátzó csoportja Finkén, abban a kis faluban, ahol laktunk. Ő kántortanító volt, maga is írt színdarabokat, meg Móricz-drámákat, népszínműveket adtak elő, és még ma is tisztán látom a képet, hogy a művelődési házban a színpadon népviseletben a helyi lakosságból szerveződött, lelkes amatőr társulat játszik, óriási sikert aratva a falusiak körében. De, hogy válaszoljak a kérdésedre: nálunk, az iskolában nem volt színjátzó csoport, iskolai műsorok, versmondás, ilyenekben tudtam részt venni.

A.I.: Te a viszonylag kevés lovassys tanár egyike vagy, akik nem a Lovassyban tanultak. Mesélj valamit a diákkorodról! Milyen diák voltál?

F.K.: Szerintem alapvetően rendes diák voltam. Viszonylag tanuló, nem hajtottam a kitűnőre, mondjuk, megengedtem magamnak egy-egy négyest kémiából, fizikából, hármast azért nem. Különbösen szerettem is az iskolát. Nekünk az Edelényi Gimnáziumban negyedikben karikatúra-tablónk volt, ami akkoriban meglehetősen szokatlan volt. Úgy nézett ki, hogy készítettünk mindenkiről valami rá jellemző karikatúrát, csak a fejünk volt „igazi” fénykép, és én ezen úgy vagyok látható, hogy egy szócsövet tartok a kezemben, és az jön ki belőle, hogy igazság. Engem úgy ismertek, hogy nem rejtem véka alá a véleményemet, és kiállok azért, amiért érdemes, de ezt, azt gondolom, általában tisztelettel tudtam csinálni. Ezért aztán a tanáraimmal nemigen voltak komoly összeütközéseim. Azt hiszem, kicsit nagyszájú, de használható embernek tartottak.

A.I.: Evidencia volt, hogy tanár legyél?

F.K.: Igen.

A.I.: Miért?

F.K.: Azt hiszem, ezt is a nagyapámnak köszönhetem. Ő, mint már említettem, kántortanító volt, aztán, mivel az első világháborúban az orosz fogságban megtanult oroszul, később elvégezte az orosz szakot. Engem sokszor bevitt az óráira, amikor kicsi voltam, és a diákok agyonkényeztettek, mert szerették a nagyapámat, gondolom. Talán innen jött a készítés.

A.I.: Volt a tanári pályádon olyan pillanat, amikor módosíthatnál volna? Volt váltóállítási lehetőség előtted?

F.K.: Nem tudom. Nem kerestem a lehetőségeket. Én mindig jól éreztem magam ezen a pályán. Bár valahol azt olvastam, hogy az ember körülbelül negyvenféle foglalkozást tudna jól csinálni, csak nem próbáljuk ki.

A.I.: Mivel most a színjátszó csoport kapcsán beszélgetünk egymással, hol volt, mikor volt az első találkozásod a diákszínjátszással? Már tanárként.

F.K.: Még az általános iskolában, mert én Pétfürdőn tanítottam először. Egyszer az Úttörővezető című folyóiratban, folytatásokban megjelent Gabnai Katinak egy cikksorozata a diákszínjátszásról, általában a drámapedagógiai elvekről és gyakorlatról, arról, hogy hogyan alkalmazható ez a fajta tevékenység a személyiségfejlesztésben. Nagyon izgalmasnak találtam, és akkor létrehoztunk egy színjátszó csoportot ott, az általános iskolában. (Gabnai Kati volt egyébként az, aki később kijárta és akkreditáltatta a drámapedagógia szakot az ELTÉ-n, én is az első csoporttal végeztem el.) Amikor a Lovassyba kerültem, Kovács Gábor volt a színpad vezetője, és én érdeklődéssel figyeltem a munkáját, tetszett, amit csináltak. Emlékszem például a Hókirálynő-előadásukra, azt nagyon szerettem. Aztán, mikor elment, vettem egy mély lélegzetet, és elvállaltam, azóta csinálom.

A.I.: Sokan azt mondják, hogy a színház az élet valamiféle leképeződése, de még azt is, hogy a színház egyfajta terápia. Te ezzel egyetértesz?

F.K.: Tudjuk, hogy a színházterápia működő gyakorlat, tehát, persze: a színház használható akár terápiás célokra is. De legalább ennyire eredményes lehet az egészséges személyiség fejlesztésében. Nemcsak azért, mert a játsszók kapcsolatba kerülhetnek jó szövegekkel, gondolatokkal, történetekkel, amelyeknek aztán vagy van tanulságuk, vagy nincs, de mindenképpen fejlődnek ők maguk is. Részben, mint csoport, amely egyre nagyobb hatásfokkal tud együtt létezni, működni, de vannak egyéni fejlődési útvonalak is. Van, akinek a munkafegyelmet kell megtanulnia: azt, hogy még a játékokban is vannak betartandó szabályok, másnak azt, hogy legyen lazább, merje egy kicsit elengedni magát. Van olyan gyerek, akinek egyszerűen meg kell tanulnia elviselni mások érintését, szemkon-

taktust létesíteni és tartani, egyáltalán: figyelni a másokra. Mindenkinek meg kell tanulnia együtt dolgozni másokkal, törekedni az érthető, hallható, értelemtükröző beszédre, és még sorolhatnám. És, ami talán a legfontosabb, az a színpadi jelenlét megtanulása: hogy erőteljesen, nagy energiákkal ott vagyok, jelen vagyok, arra koncentrálok, amit csinálok; de közben figyelek a többiekre, velük együtt vagyok jelen. Meg hogy a közös munka felelősség. Persze, nyilvánvaló, hogy a nagyobb szerep nagyobb felelősség, de akármilyen kis szerepem van, része vagyok az egésznek, és nélkülem nem működik. Meg azt megtapasztalni, hogy számíthatok a másokra, és hogy a társaim számíthatnak rám. Tehát az, hogy végszóra bejövök nemcsak arról szól, hogy a színpadon hogy működöm, hanem, hogy egyáltalán... az életben is... hogy bejövök az én végszavamra, és számíthatnak rám nyugodtan. Aztán ideális esetben sok mindent megtanulhatunk magunkról. Még ideálisabb esetben mindezt úgy, hogy élvezzük azt, amit csinálunk, hogy jó társaságban vagyunk, és szeretjük azokat, akikkel együtt játszunk, még ha vannak is súrlódások. Mert kevés olyan tevékenység van, ami ennyire közel tudná hozni egymáshoz az embereket, ha jól működik, és ha ők maguk is törekednek erre.

A. I.: Te szereted a színházat.

F. K.: Én imádom. Nemcsak a diákszínházzal... én nagyon szeretek színházban lenni, ott ülni, nézni, egyáltalán: része lenni, akár nézőként... ott létezni ebben a közegben.

A. I.: Én úgy képzem, és abból is, amit mondtál azt olvasom ki, hogy te nagyon intim kapcsolatban vagy ezekkel a gyerekekkel, és úgy látod őket, ahogy az órán talán nem lehet őket látni. Milyennek látod őket?

F. K.: Nagyon különbözőek először is. Itt sokkal jobban látszik az egyén, mint órán egy 32 fős osztályban. Most ezen az intimen azért gondolkodom, mert hogy mit tekintünk intimnek? Szerintem sok mindent látok abból, hogy milyenek. Aztán meg sok mindent nem tudok róluk. Mert, mondjuk, nem feltétlenül tudok például a családi háttérükről. Ha elmondják maguktól, ha megtisztelnek a bizalmukkal, akkor tudom, meg azért kiderülnek dolgok, például egy improvizációs feladatból, beszélgetésekből vagy abból, ahogy egymással játszanak és kommunikálnak. Tehát azt gondolom: igen, egy idő után viszonylag sokat tudok róluk, néha talán még olyan dolgokat is, amikről ők maguk sem tudnak.

A. I.: Nagyon érdekelne, hogy generációnak látod-e őket. Ezen nem csupán az egykorúakat értem. Hanem a generációt a szónak abban az értelmében, hogy van valami közös bennük. Látsz te bennük annyi köztételt, hogy generációként beszélj róluk?

F. K.: Erre azért sem könnyű válaszolni, mert különböző életkorú és színpadi háttérű gyerekek is vannak együtt a csoportban, meg az a nehéz a diákszínházzal, hogy, mint tudjuk, mire „beérnének”, addigra elmennek, tehát nem egy állandó társulat, állandóan változik, és mindig előlről kezded. Az biztos, hogy mindig is voltak nagyon tehetségesek és még tehetségesebbek közöttük. De, ha összehasonlítom őket a korábbiakkal: talán azért nehezebb ezekkel a gyerekekkel dolgozni, mert rengeteg egyéb elfoglaltságuk van. A régiek többnyire „csak” színpadosok voltak, legtöbbször még énekkarra se jártak, és nem volt nagyon nehéz összehozni egy plusz próbát vagy egy fellépést. Ezek a gyerekek ezerfelé futnak, zenélnak, táncolnak, különórákra járnak, sportolnak, lovagolnak. Ami, persze, nem rossz, jó, ha sok mindent kipróbálnak, ha van hozzá kitérésük, és hajlandóak és képesek elég időt és energiát áldozni arra, hogy kivárják: meddig tudnak eljutni egy választott tevékenységben, és nem adják fel az első vélt vagy valós sikertelenség után. A másik nehézség pont ez utóbbival függ össze: azt tapasztalom, és ezt generációs jelenségnek látom, hogy a mai gyerekek nehezebben viselik el a kritikát, még úgy is, ha azt mondod: jó, jó, de nem lehetne másképp is

megpróbálni? Egyébként mindjárt a legelején szoktuk tisztázni, hogy három mondat van, amit itt nem szabad kimondani. Az első: „Nem tudom megcsinálni.” Ami nem azt jelenti, hogy mindent meg kell tudni csinálni, mert van úgy, hogy tényleg nem megy, és akkor ki kell találni helyette valami mást, de előtte meg kell próbálni. Nyilván nem is lehet őket megoldhatatlan feladatok elé állítani. A másik mondat, ami borzasztóan zavar, az: „A múltkor nem így volt.” Mert a „próba” azért van, mert ott próbálunk, megpróbáljuk tízféleképpen, és aztán a tizenegyedik lehet, hogy jó lesz. A harmadik mondat, ami tényleg kiborít, az a „Jól van ez így, ahogy van.” Mert nincs jól, amíg lehet jobb, és egyébként az ember a próbákat soha nem fejezi be, hanem csak abbahagyja. Valahol abbahagyjuk, vagy azért, mert nincs több időnk rá, vagy azért, mert lehet, hogy erről a darabról most ennyit tudtunk mondani, és kész.

A.I.: Maximalista vagy?

F.K.: Azt hiszem, igen. Próbálkozom, de nem mindig sikerül.

A.I.: Pedig a világ nem kifejezetten maximalista körülöttünk. Sok konfliktusod van ebből?

F.K.: Nem sok. Illetve vannak, persze, hogy vannak konfliktusaim, de próbálom ezeket lazábban venni, mert ugyanakkor meg értem én őket is. Itt van ez a világ körülöttünk, ahol nagyon könnyű „sztárnak” lenni. Sok gyerek azt gondolja, hogy felmegy a színpadra, és majd a varázslatos személyiségevel elbűvöli a publikumot. Holott azért ez mégis csak egy szakma. Az „igazi” színészek ezt évekig tanulják a Színművészeti Egyetemen. És, bár ez itt nem színészképzés, bizonyos dolgokat azért meg kell tanulni: érthetően beszélni, a színpadi jelenléteket, valamit a színpadi térről, abban a térben megmozdulni, de ezekről már beszéltem. És persze, hogy kell, hogy jól érezd magad, de ha nincs alkotó légkör a próbán, akkor nem lehet igazán megcsinálni bizonyos dolgokat. Hogy amikor két ember próbál, akkor nem beszélgetünk, hanem figyelünk, mert ezzel a „figyelési energiával” segítünk nekik. És, hogy ez nem stand up comedy, és nem kell erőlködni, hogy megnevetessük egymást, mert, ha igazán jól csináljuk, akkor talán bejön a nevetés is. Szóval ilyen dolgokat néha nehéz megértetni velük, és mire megtanulják, addigra elmennek.

A.I.: Te drámajátékot is tanítasz órarendi keretben, tantárgyként, osztályozás nélkül, kicsi óraszámban. Nekem úgy tűnik, hogy ez szinte reménytelen feladat.

F.K.: Azért nem teljesen. Én nagyon szeretem a drámaórákat, bár a drámatanítás nem ugyanaz, mint a diákszínjátszás. Az az alapvető különbség, hogy – bár itt is hasonló módszereket alkalmazunk, amennyiben játszunk, meg beszélgetjük és „cselekedtetjük” a gyerekeket – itt nem színpadi előadásra szánt művek jönnek létre. Önismereti, fejlesztő (pl. kommunikációs készségeket javító és sokféle egyéb) játékokat játszunk, vagy egy témát dolgozunk fel, de úgy, hogy belehelyezzük valamilyen történet keretébe. A gyerekek különféle feladatokat oldanak meg, közben beszélgetünk, értelmezünk, olyan helyzetekbe próbáljuk hozni őket, amilyenekbe majd a valóságos életben is kerülhetnek. Például dönteniük kell más emberek sorsáról, de nem éles helyzetben, és itt kipróbálhatják, hogy az milyen. Ez általában jól működik, a gyerekek többsége rendszeresen dolgozik, nem kapnak rá jegyet, de csinálják, mert érdekli őket. Persze nem mindenkinek „jön be” egyformán, de őket is rávesszük valahogy.

A.I.: És a színjátszó csoport? Az azért más.

F.K.: Más, de nem egészen, mert a színjátszásban is nagyon sok hasonló elemet használunk. Egyébként a színjátszásban mindig vannak trendek. Most például, ha jól veszem a jelzéseket, nem „trendi” a „színházszerűség”.

A.I.: Te követed a trendet?

F.K.: Most mondhatnám azt, hogy nem, de azért valamilyen módon persze, hogy befolyásol. Én sem szívesen játszatnék például gyerekekkel egy kész drámát úgy, hogy nem próbáljuk valahogy magunkra érvényesre alakítani. De nem alakítanám át a Tartuffe-öt olyan módon, hogy Orgon Géza papa egy szekta hatalmába kerül, csak azért, hogy aktualizáljuk. Szerintem életjátékot is csak olyan témáról érdemes játszani, ami a gyerekeket tényleg foglalkoztatja, de nem hiszem, hogy feltétlenül arról kell szólniuk, hogy milyen rossz nekik ebben a csúnya, gonosz világban, mert nagyon bántják őket a csúnya, gonosz felnőttek, a média elárasztja őket mindenféle szeméttel, és borzasztóan kell ettől szenvedni. És ezt nem azért mondom, mintha nekünk mindig sikerült volna a legmegfelelőbb témákat, szövegeket kiválasztani – nekem, mint „rendezőnek”, volt néhány egészen rémes tévedésem –, mert nem könnyű olyan darabot találni, ami életkoruknak, alkatuknak megfelelő, érdekes, és jól is érzik magukat benne.

A.I.: Fontos neked, hogy díjakat kapjatok?

F.K.: Az a baj, hogy most nem mondhatom azt, hogy nem, főleg a gyerekek miatt. Szerintem az a baj a diákszínházzal, hogy a fesztivál jellegtől eltávolodtunk a verseny irányába. Én olyan fesztiválokat tudnék elképzelni, ahol nézzük egymást, örülünk egymásnak. Legyen két-három okos ember (akár nevezzük őket „zsűrinek”), akik megmondják, hogy nekünk ez meg ez meg ez nagyon tetszett abban, amit csináltatok, ezt meg ezt meg ezt pedig lehetne másként is. Elmondják, hogy szerintük hogyan lehetne fejlődni, azon el is fogunk gondolkodni. És aztán válasszanak ki kettőt vagy hármat, ezeket hívják meg az országos fesztiválra, akár döntőnek is nevezhetik, a többiek meg szépen menjenek haza! Két produkció nehezen mérhető egymáshoz, és két fokozat között sokszor az ízlésbeli különbség dönt.

A.I.: Azért ti díjakkal sem álltok rosszul.

F.K.: Nem panaszkodhatom, kaptunk már hideget és meleget is. De ugyanez volt a véleményem akkor is, amikor 2004-ben helikoni fődíjat kaptunk, vagy tavaly, amikor a Csongor és Tünde adaptáció két arany minősítést hozott.

A.I.: Lehet, hogy kicsit önkényesen ragadom ki a legutóbbi sikereket, de engedd ezt meg nekem! A veszprémi Petőfi Színház diákokkal vitte színre Az ember tragédiáját úgy, hogy minden színt más középiskola játszhatott el. Ez is verseny volt persze. De ezen a versenyen ti, a nektek kisorsolt párizsi színnel elhoztátok a legjobb jelenet díját...

F.K.: A Zeneművészeti Szakközépiskolával megosztva. Az övék volt a másik „legjobb jelenet”.

A. I.: ... és Pósfai Isti a ti csoportotokból lett a legjobb Ádám. Hogy jött létre az a szöveg, amit magatokkal vittetek, hiszen szoros időkeret volt, húzni kellett, szinte újraalkotni a színt?

F.K.: Most megint oda kell visszatérnem, hogy hogyan szeretek én dolgozni. Hát úgy szeretek én dolgozni, ha van idő. Szeretem azt is, ha sikerül találni egy akkor éppen nekünk megfelelő irodalmi szöveget, és azt tudjuk feldolgozni, sok gyerekmunkával, improvizációval. Akkor a végén valamilyen szöveg létrejön, és az nagyon változó, hogy mennyi benne az én részem: van úgy, hogy nekem abba nem is kell beleírni, mert olyan jók már a gyerekek, hogy maguk megcsinálják, és olyan is van, hogy belejavítok, vagy egyes részeit megírom. Néha, mikor már nagyon szorít az idő, az egészet – ezt szeretem a legkevésbé. Itt az volt a kikötés, hogy húzni lehet, de nem lehet átírni a szöveget. Azzal kezdtük, hogy már tavaly el kellett olvasniuk a drámát, beszélgettünk róla, aztán a nyári táborban, Nagytevelen még többet beszélgettünk. Kiemeltünk kulcsszavakat, amelyek rendszere-

sen ismétlődnek, például az eszme, ész, nemzet, haza, szabadság, áruló, és főleg a vér szó, és azzal, hogy a „tömeg” ezeket időnként szavalókóruszerűen megismételte, meg tudtuk mutatni, hogyan lehet alapvetően nemes eszméket tömegek manipulálására felhasználni, hogyan lehet lelkes ifjú embereket ezek nevében a halálba küldeni, egymás ellen uszítani. Aztán elkezdünk mindenféleket csinálni, egészen alapjátékokat, például bizalomjátékokat. Az előadásban is benne van egy „haladó” változat, hogy ledől és elkapnak, addig viszont el kell jutni. Vagy őrzöngve rohangálniuk kellett a teremben, ilyeneket. Mert ez egy kibővített színpad volt, 23 gyerek. Sok mozgás és játékos elem volt benne, ezeket ki kellett találni, például hogy hogyan lesz a vidám kergetőzésből az „árulók” kegyetlen üldözése. Metaforikus elemeket használtunk, mozgásokat, színeket. Én azért szerettem ezt a darabot, mert ez a tizenöt perc végül nagyon „telített” lett így a mozgásokkal, és a gyerekeknek talán azt is sikerült megérteni, hogy a szövegből attól lesz valami, amit és ahogyan mi a színpadon közben csinálunk. De amit a legjobban szeretek, az az, hogy Madáchot játszottunk, de mégis önmaguk lehetnek. Nálunk az áruló egy rongybaba volt, azt dobálták ide-oda, és a jelmez sem akart „korhú” lenni, hanem a pólók színével próbáltuk meg kifejezni azt a folyamatot, ahogyan a feketéből az egész vörössé, a vér színévé változott.

A.I.: Én nézőként azt mondhatom, hogy valami elemi erő sugárzott belőle. Nézőként szinte ijesztő volt néha szembe ülni ezzel az elemi erővel. Hogyan érted azt el, hogy a gyerekek ennyire kiadják magukat?

F.K.: Részben ezekkel a felszabadító játékokkal, beszédgyakorlatokkal, és aztán van, hogy fel kell menni a színpadra, és megmutatni, hogy ne lagymatagon, félig nyújtsd ki a kezed, mert akkor nem vagy ott, és az „nem ér” azokkal szemben, akik teljes szívvel és energiával vannak jelen. Ez olyan, mint mi az órán. Hogyha nem vagy így ott, akkor nem vagy ott. Azért előbb-utóbb megértik ezt, és persze van köztük sok kiválóan tehetséges és elkötelezett gyerek, ezért is jó velük dolgozni.

A.I.: Tanácsolnád nekik, inspirálnád őket arra, hogy színészek legyenek?

F.K.: Én nem tanácsolnám senkinek ebben a bizonytalan színházi világban, hogy ezt a pályát válassza, bár nem is beszélnek le senkit, ha nagyon vágyik rá. Nekik legfeljebb azt mondom: kell, hogy legyen más elképzelésük is, hogy, ha ez nem sikerül, azért még boldog emberek lehessenek.

A.I.: Korábban érintetted már ezt a motívumot. Amikor a sztárokról, a sztárságról beszéltél. Manapság nagyon elsilányodott ez a fogalom, a televízióban gépi vezérelt közönség ünnepelel jelentéktelen arcokat. Ez az egész elsilányodás hat a gyerekekre?

F.K.: Azért ezek okos, gondolkodó gyerekek, és talán – sokakkal ellentétben – tudnak különbséget tenni az igazi teljesítmény (amely mögött munka, kitértés van) meg, mondjuk, a kétórás sztárok között. Különbözik meg, persze, biztos akadnak közöttük is olyanok, akik azt gondolják, hogy kis befektetéssel is lehet nagy sikert elérni, és még azt sem mondhatom, hogy ebben mindig tévednek.

A.I.: Sose fordult meg a fejedben, hogy egyszer te is beszállj, és színpadra lépj?

F.K.: Mint sztár?

A.I.: Nem. A gyerekek között.

F.K.: Egyszer muszáj volt, de valóban csak azért. Néha „előjátsszom” a próbákon, de igyekszem azt is elkerülni. Egyszer mégis be kellett ugranom, mert az Elektrát játszottuk éppen, és Khrüzothemisz eltörte a lábát kosárlabdázás közben, egy hét múlva volt a fesztivál, és senki más nem tudta a szerepet. Ez volt az én nagy „beugrásom”. De nem lett nagy „kiugrás”.

A.I.: Van olyan történeted, ami mára már anekdotává kerekült?

F.K.: Nem is annyira anekdoták vannak. Inkább arcok, gesztusok vannak, meg mozdulatok. Az,

hogy valami hogyan született meg, hogy nem ment, aztán egyszer csak megvolt. Ha valamiért nagy ritkán visszanézek valamit, mindenre emlékszem: hogy hogyan formálódott egy jelenet, hogy kinek az ötlete volt az a mondat, hogy hogyan lett improvizációból kész jelenetté. Aztán emberek vannak, akik meghatározó tagjai voltak egy-egy korosztálynak, vagy egy szerepükben voltak nagyon jók: Szabó Jani, Kaposvári Peti, Szöllösi Dávid mint Zuboly, Kiliti Krisztián; a lányok közül Gelencsér Zsófi, Viczina Dalma, Rompos Betti, Szabó Orsi, Boda Fruzsni, vagy saját házi szerzőnk, Hubai Gergő – hogy csak néhányat említsek közülük. Ennél, persze, sokkal többen voltak, remélem, senki nem sértődik meg. Meg hogy ezek mögött a nevek mögött mennyire különböző emberek vannak... hogy hányféle megoldás van arra, hogy valaki miért jó.

A. I.: Voltak számodra különösen kedves előadások?

F. K.: Igen voltak, és – bár sok mindent másképp csinálnék most már – szinte mindegyikre szívesen emlékszem, és sokat tanultam belőlük. Dramatizáltunk Örkény – egyperceseket és Boccaccio – novellákat; nagyon szerettem a Szentivánéji álmot, volt egy szerkesztett Shakespeare-előadásunk Szabó Janival, aki mindhárom szerepet játszotta a Hamletből, Romeo és Júliából és az Othellóból összerakva. Lehet, hogy mi mondtuk el először Hamlet nagymonológját a sírásóval – Kaposvári Peti remek volt benne. Játszottunk Szerelmem, Elektrát, Gelencsér Zsófi kiváló Elektra volt, zsűri- és közönségdíjat is kapott; nem kevésbé jó volt Kaposvári Peti Oresztész szerepében. Játszottunk akkori tanítványunk, Hubai Gergő drámáját. Egyszer egy kriptában a Túró Rudi segítségével megmentettük a világot. Volt két teljesen különböző „Álmodj velem!” előadásunk: az egyik improvizációból felépített életjáték volt, és egy garázsban játszódott, az ideit Hoffmann műveiből állítottuk össze. Szerettem a Hétköznapi játékokat, amely szintén egy, a „Sok hűhó...” – ra épült életjáték volt. Nagyon szerettem a tavalyi Csongor és Tünde-adaptációt (Be My Fantasy címmel) és, persze, a Madáchot is. Talán ezek voltak számomra a legemlékezetesebbek. Ja, és ne felejtsük el, hogy volt valaha egy Táltos Színpad is, amikor a Lovassyban még létezett a hatosztályos tagozat!

A. I.: El tudod képzelni, hogy egyszer majd abbahagyod?

F. K.: Nehezen, pedig egyszer muszáj lesz. Igazából ezt az ember nem könnyen hagyja abba, mert csinálni jó. Az, hogy ott vagy, tehetséges fiatalokkal dolgozol, játszol együtt, és valamiből lesz valami, vagy netán a semmiből lesz valami, és közben látod, hogy hova tudnak fejlődni. Meg aztán mindig ott motoszkál a fejedben a gondolat, hogy lehetne ezt jobban és még jobban csinálni. Nem tudom. Egyszer csak valahogy része lesz az életednek.

A. I.: Terved?

F. K.: Az nagyon sok van. Egy egész borítéknyi cédulám van otthon, tele ötletekkel. Az a nehéz, hogy kiválasszuk az adott csoportra leginkább megfelelőt, és ezen nem feltétlenül azt értem, hogy „darabra” éppen megfelelő számú fiú vagy lány legyen, ezért is választjuk sokszor a saját dramatizálást). Aztán néha rossz döntést hozunk. Volt már, hogy december környékén újat kezdtünk – általában nem bántuk meg.

A. I. Van olyan, hogy Lovassy Színpad-os stílus?

F. K.: Azért ne felejtsük el, hogy élőltem voltak a színpadnak olyan karakteres vezetői, mint Kovács Gábor vagy Vogel Robi...úgyhogy én most csak a saját nevemben nyilatkozhatom. Én azt gondolom, amit többek között Max Reinhardt is képviselt...hú, de nagyképűen hangzik ez most!... de mégis azt gondolom, hogy nincs egyféle stílus, amit mi játszunk, hanem mindig a választott darab szabja meg a játék stílusát. Ha a honlapunkon megnézed az utóbbi évek előadásairól készült

képeket, plakátokat, azt látod, hogy elég sokféle megoldással, formával próbálkoztunk. Aztán az sem mindegy, hogy kik vannak éppen a csoportban: milyen korúak, milyen a színpadi hátterük, mit szeretnének játszani. Meg én is állandóan keresgélek. Ugyanakkor vannak azért olyan alapértékek, amelyekből nem szeretnénk engedni, mint például a hiteles játék, az erős jelenlét – ezekben hiszek, erre törekszünk, amennyire csak lehetséges. És még hiszek abban, hogy jó, ha a történet mögött gondolat van, és az olyan megoldásokban, amelyek ezt sikeresen közvetítik. Persze ne gondold, hogy azt hiszem, hogy mindezeket mindig sikerül is megvalósítani. Ahhoz sok minden kell. Az idő például néha kifog rajtunk. Meg van úgy, hogy az ember kifogy a jó ötletekből. Esetleg a jó módszerekből. Mondjuk inkább úgy, hogy szerintem, most legalább is azt gondolom, valami ilyesmi lenne az „ideális” előadás. És hogy a játszóik magukénak érezzék, és jól érezzék magukat benne.

A.I.: Kati, te biztosan jól ismered Peter Brooknak azt a mondatát, hogy a játék munka, de amikor ez a munka a játék öröme adja, nem érezzük többé munkának.

F.K.: Hát ez az. Hogy a gyerek jól érezze magát, amíg kitölti azt az „üres teret”. Na ehhez kell sok idő.